

13-2- 22.DÖNEM ODA RAPORLARI VE GÖRÜŞLERİ

ODAMIZ DÜNYA SU FORUMU/ SU POLİTİKALARI DEĞERLENDİRMESİ

Küreselleşme-yeni dünya düzeni adı altında emperyalizmin sınırsız ve pervasız bir talan özgürlüğü ile ülkelerin zenginliklerine el koyduğu, sağlıktan eğitime, sosyal güvenlik, enerji ve haberleşmeye kadar bütün alanların küresel sermayeye açılarak ticarileştirildiği bir süreci yaşamaya devam ediyoruz.

Her şeyin alınır satılır olduğu kapitalist sistemde, su bunun dışında bırakılmamalıydı, ve kapitalizm, doğaya ve insana ait ne varsa her şeyi bir meta olarak görme anlayışıyla, tüm canlıların en temel ihtiyacı, insan hakkı olan suya da el uzattı.

“Kapitalizmin altın yılları” olarak tanımlanan ikinci paylaşım savaşı sonrasında, başta su, elektrik olmak üzere alt yapı yatırımları ve pek çok üretim girdisi, sermayeye devletler tarafından temin edilirken, 1970’lerde yaşanan kapitalizmin krizi sonrasında kamu hizmeti olarak tanımlana gelmiş eğitim, sağlık, posta hizmetleri, ulaşım vb. hizmetler ihtiyaçları olan en yeni ve verimli alanlar olarak görülmüş bununla da yetinilmemiş, enerji üretimi, alt yapısı ve su da özel sektöre devredilebilir ve hepsi birer yatırım alanı olarak birikmiş sermayenin iştahını kabartan yatırım alanları olarak gündeme gelmiştir.

Kapitalizmin o dönem sürdürmek zorunda olduğu “sosyal devlet” görünümü ve halkların mücadele geleneği, suya el koymalarının önündeki en büyük engeli oluşturmuş, önce suya ilişkin mevcut yaklaşımı değiştirmeleri gerekmiştir.

1972 yılında yani tam krizli yıllarda, su konusunda ilk defa uluslararası ölçekte bir yönetim oluşturma amacıyla **IWRA (Uluslar arası Su Kaynakları Birliği)** kurulmuştur. ABD’de kurulan IWRA, devletler üzerinden değil, şirketler üzerinden işleyen bir yapıdır ve ilk aşamasında 1900 üye şirket bulunuyordu. IWRA kuruluşundan kısa bir süre sonra Birleşmiş Milletler (BM)’de danışman bir statü elde etmiştir.

İçine düştüğü birikim krizini küreselleşme ideolojisi ve buna koşut olarak biçimlenen neo-liberal politikalarla aşmaya çalışan uluslararası kapitalist sistem, metalaştırma ve piyasalaştırma ilişkisini hem yatay hem de dikey olarak genişletmeye çalışmakta, bir yandan daha önce giremediği coğrafyalara yayılırken diğer yandan piyasalaştıramadığı mal ve hizmetleri de kapsama çabasıdaydı. Bazı ülkelerde daha önce piyasalaşmamış olan su, elektrik, gaz gibi -doğal tekel özelliği taşıdıkları için kâr oranlarının yüksek olması beklenen- mal ve hizmetler sermaye için ele geçirilecek ilk hedefler arasına girmiş ve metalaştırılan her türlü ilişki, süreç, nesne hızla piyasanın konusu haline gelmiştir.

Suyun kamu varlığı özelliğine karşılık fiyatı piyasada belirlenen bir mal ve hizmete dönüştürülmesinin tarihi Uruguay Roundu (1986-1994)’yla başlar. Uruguay Roundu’nun GATS ve TRIPS anlaşmalarının ülkeler bazında uygulamaya sokulması da her bir ülke için suyun piyasalaşmasının tarihi olmuştur.

Suyu kamu mülkiyetinden çıkarıp özel mülkiyet alanına sokan bu dönüşüm “arz yönlü su politikaları”ndan “talep yönlü su politikaları”na doğrudur ve piyasa ekonomisinin gelişmişliğine göre de ülkeden ülkeye değişmektedir.

Doğal olarak oynanan küreselleşme oyununun ve neo-liberal politikaların başarıya ulaşabilmesi için “Talep Yönlü Su Politikaları’nın Kurumsallaşması” gerekmiştir.

Küreselleşmede suyun ekonomi politiğinin anlaşılabilmesi için, talep yönlü su politikalarının kurumsallaşmasındaki tarihsel süreçleri bilmek ve ayrıca suyun piyasalaştırılması sürecinin yol haritasını belirlemeye çalışan, başta Birleşmiş Milletler olmak üzere uluslararası kuruluşların öncülük ettiği küresel aktörlerin yapılanmalarını, hedeflerini ve oynadıkları rolü ayrıntılı olarak irdelemek gerekmektedir.

Bu doğrultuda dünyadaki her türlü yaşam formunun varlık nedeni olan “su” da, 1992 tarihinde Dublin’de yapılan Su ve Çevre Konferansı ile Rio’da yapılan Kalkınma ve Çevre Konferansı’nda, “eko-sistemin bir parçası, doğal bir kaynak ve ekonomik bir mal” olarak kabul edilmiştir. Su konusunda bir dünya konseyi (WWC) kurma düşüncesi de ilk kez bu konferanslarda dile getirilmiş, ve böylece suyu “doğal hak” olmaktan çıkarıp, “ticari bir mal” haline getirmek isteyen küresel piyasa aktörleri, kamunun “etkin olmayan”, “israfa yol açan” verimsiz su yönetiminin sona ermesini ve üretiminden dağıtımına, suyla ilgili bütün sürecin piyasa mantığıyla yönetilmesi gerektiğini savunarak, dünya çapında örgütlenmeye başlamışlardır. 1994 yılına gelindiğinde, IWRA-Uluslar arası Su Kaynakları Kurumu’nun, Kahire’de düzenlediği 8. Dünya Su Kongresi’nde konuyla ilgili özel bir oturum yapılmış ve bu oturum, bir Dünya Su Konseyi (WWC) kurulması yönündeki önergeyle sonlanmıştır. Hedef, “küresel ölçekte su yönetimi alanında verilmekte olan etkisiz, dağınık ve birbirinden kopuk çabaların bir şemsiye kurum altında ortaklaştırılması” olarak belirlenmiştir.

1997 de I. Dünya Su Forumu Fas’ta düzenlenmiş, aynı yıl Birleşmiş Milletler Genel Asamblesi’nin Özel Oturumu’nda tatlı su kaynaklarıyla ilgili bir çalışma grubunun oluşturulmasıyla birlikte yeni dünya düzeninin su yönetimi de netleşmeye başlamıştır. Buna göre :

1. Sınır aşan nehir havzalarında havza yönetimi sistemi kurulacak;
2. Suyun arza göre özel sektörce yönetimi esas alınacak
3. Su kaynakları global ticaret kurallarına göre işletilecektir.

2000’deki II.Dünya Su Forumu’nda ise su özelleştirmelerinin hızlandırılması önerilmiştir. Öneriyi yapanlar arasında Dünya Bankası ve ulusötesi su şirketlerinin yanı sıra Birleşmiş Milletler de vardır.!

Bu üç ilke 2002’deki Rio+10’da ulus devletin hükümetleri uymakla yükümlü kılan bir manifes-toya dönüşmüştür. Aynı yıl Türkiye su sektörünün de hızla dışa açıldığı; başka deyişle ulusötesi su şirketlerinin yerli su şirketlerini devralarak piyasaya girdiği yıldır.

Dünya Su Konseyi (WWC) ile Dünya Su Forumu (WWF) ikincisi, birinciden doğmuş olan iki yapıdır. 50’den fazla ülkeden 300’ü aşkın kuruluşun 1996 yılında oluşturduğu, “Dünya Su Konseyi”

örgütlenmesinde Dünya Bankası, OECD, BM gibi kurumlar, akademik gruplar, mesleki kuruluşlar, belediyeler, hükümetlerin suyla ilgili kuruluşları olsa da, asıl damgayı vuran, ortada pek görünmeyen emperyalist tekellerdir. 1986-1994 Uruguay Raundu'nda çok taraflı birkaç anlaşma dizayn edilmiştir. Bunlardan bir tanesi **Hizmet Ticareti Genel Anlaşması GATS** dır. GATS da özelleştirmenin tek harfi bile geçmemektedir ancak, ticarileşme sözcüğü sıkça kullanılmaktadır. GATS'da açıkca şu da söyleniyor: *'Bu anlaşma hiçbir zaman ulus devletleri kamu hizmetlerinin özelleştirmeye zorlama hedefi gütmemektedir.'* 'Ama' diye devam ediyor, *'Kamu hizmetleri piyasa ölçeğinde ticarileştirilmek, rekabete açık hale getirilmek zorundadır.'* Konsey'in Uruguay Roundu'ndan iki yıl sonra, yani 1996'da kurulmuş olması GATS hükümleri doğrultusunda bir tepe örgüt olarak oluşturulduğunu göstermektedir.

"Dünya Su Konseyi", dünyadaki su kaynaklarının talanı için periyodik olarak "Dünya Su Forumları" düzenlemeye başlamıştır. Dünya Su Forumu (WWF) ilk toplantısını Fas'ta yapmış, ikinci toplantı, 2000 yılında Hollanda'da, bir sonraki toplantısı ise 2003 yılında Japonya'da yapılmıştır. 2006 yılında Meksika'da yapılan WWF toplantısından itibaren bir şeyler değişmeye başlamış; WWF'nin "toplumcu" maskesi düşerken gerçek yüzü daha bir görünür hale gelmiş, yüzünü aşkın insanın katıldığı kitlesel protestolara sahne olmuştur. İşte bu forumların beşincisi de 16-22 Mart 2009 tarihlerinde İstanbul'da yapılacaktır.

Uruguay Roundu'nun hemen akabinde yapılan kurumsallaşmalardan biri de içme suyu ve arıtmaya yönelik tüm ekonomik faaliyetleri kapsayan **Küresel Su Ortaklığı (GWP)**'dir. 1996'da kurulan Ortaklık bir yıl sonra kurulacak olan Dünya Su Konseyi (WWC)'nin politikalarının global ölçekte uygulanmasını sağlamaktadır. Tarım, sağlık, madencilik, taşımacılık gibi suyla tamamlanan sektörlerin su ihtiyaçlarını önceliklerini ve sektörlerin kendi aralarındaki ilişkiler üzerinden global su politikalarının ülke bazında kurumlaşmasının yolunu açmaktadır. GWP'nin hükümetlerden BM gibi uluslararası kuruluşlara, su firmalarından sivil toplum örgütlerine kadar geniş bir yelpazeden oluşmuş olması WWC kararlarının ülke bazında uygulanmasını kolaylaştırmaktadır.

2000'de Lahey'deki II.Dünya Su Forumu'nda gündeme gelen programlardan biri de **BM Dünya Su Değerlendirme Programı (WWAP)** dır. Program, BM bünyesindeki kuruluşlara;

suyun rasyonel şekilde kullanılması,

risklerin yönetilmesi,

su kaynaklarının paylaşılması,

suyun enerji olarak değerlendirilmesinde,

kısacası su politikalarında önderlik işlevi görmektedir. İki yılda bir yayınladığı Dünya Su Kalkınma Raporları'yla UNICEF'ten FAO'ya, WHO'dan UNESCO'ya kadar BM'nin diğer kurumlarına yol göstermektedir. Su konusundaki etkin örgütlerden biri olup, konferans, fon ve programlarla su politikalarının oluşturulmasında etkindir. Örneğin Gündem 21, Millenium Kalkınma Hedefleri, Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi örgütlenme konferansları işlevini üstlenmiştir.

“Su” da talep yönlü politikalara geçişte ilk ve en önemli başlangıç noktası **Dünya Bankası** kredileridir. 1990’a kadar su işletmelerinin oluşturulması amacıyla verilen krediler 1990 sonrasında özelleştirme hedefli krediler haline dönüşmüştür. Bu krediler;

5-10 yıllık vadeli su yatırım kredileri olarak,

ayrıca 1-3 yıllık vadeyle yapısal uyum programlarındaki özelleştirmeler doğrultusunda su sektörünün kurumsallaştırılması için

verilmektedir. 1-3 yıllık kısa vadeli kredilerin temel işlevi su sektörünün piyasalaşmasını engelleyen her türlü yasal ve kurumsal engelin kaldırılarak yeni kurumların oluşturulmasını amaçlamaktadır. Bu kredilerin büyük kısmı, örneğin 1990-2002 arasındaki 276 projeden 84’üne özelleştirme şartıyla verilmiştir .

Suyun talep yönlü kurumsallaşmasında Türkiye için özel olarak etkin olan küresel aktörlerden biri de **Avrupa Birliği**’dir. Bilindiği gibi, Avrupa Birliği, ülkelerin su kaynaklarını Birlik’in su kaynakları olarak algılanmakta ve kaynakların yönetimi için “Bütüncül Havza Yönetimi” uygulamaktadır. AB Su Çerçeve Direktifi’nin 12.maddesinde bu durum “üye ülkelerin birbiriyle entegre havza yönetimi zorunlu” kılınmıştır. Su Çerçeve Direktif’yle belirlenen bu değerlendirme doğrultusunda su politikaları :

Su kaynaklarının geliştirilmesi,

Mevcut kaynakların daha etkin kullanılması,

Talep yönetimi,

Çevresel etkilerin giderilmesi

şeklinde projelendirilmektedir.

“Talep yönlü su politikalarının kurumsallaşması”nı ve küresel aktörlerin yapılanmalarını, hedeflerini ve oynadıkları rolü tanımladıktan sonra artık Türkiye’nin suları üzerine oynanan oyunlar daha kolay anlaşılabilir, Türkiye’nin su politikalarındaki küresel dönüşümü apaçık gözler önüne serilebilecektir.

Su endüstrisinin yıllık karı, bugün petrol sanayininin yıllık karının % 40’ına kadar ulaşmıştır. Dünya sularının henüz sadece % 5’inin özelleştirildiğini düşünürsek, suyun tekeller için ne kadar büyük bir “pazar” olduğu ve ne kadar büyük bir kâr potansiyeli taşıdığı daha açık görülmektedir.

Bu nedenle, Dünya Bankası ve IMF’nin, yeni-sömürge ülkelerde yaptıkları anlaşma ve pazarlıkların önemli maddelerinden biri de suyun belli bir plan dahilinde özelleştirilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim bu politikalar sonucunda tekeller, suyun alım satımını bir çok ülkede ele geçirmişlerdir. Türkiye’nin yer altı ve yerüstü sularının ancak % 35 inden yararlanılabildiği düşünüldüğünde, ülke sularının kullanılmayan % 65 lik kısmının kapitalistler için neden bu kadar önemli olduğu, ne kadar iştah açıcı bir alan olduğu kolaylıkla anlaşılacaktır.

Su sektörünün devlet elinde olduğu Türkiye benzeri ülkelerde su bir kamu hizmeti olarak kabul gördüğünden kar maksimizasyonu hedeflenmemektedir. Su kaynaklarının mülkiyeti ve işletilmesi kamu yönetimi tarafından gerçekleştirilmektedir olup, fiyatı belirleyen parametreler :

Suyun kaynağından kullanıcıya ulaşmasına kadar gerekli yatırımlar,

İşletilmesi için gerekli bakım ve yenileme harcamaları,

Su sektöründe istihdam edilenlerin ücretleridir.

Ancak, ortaya çıkan fiyat kullanıcıya olduğu gibi yansıtılmamakta, devlet ya da belediyelerce sübvansede edilerek herkesin suya ulaşma hakkını kullanması sağlanmaktadır.

Piyasa ekonomisine devir genellikle özelleştirme yoluyla gerçekleşmektedir. Doğrudan insan yaşamıyla ilgili olduğu için özelleştirilmesi diğer enerji kaynaklarındaki gibi doğrudan değil sindire sindire yapılmaktadır. Genellikle de IMF ve Dünya Bankası eksenli stand-by anlaşmalarından destek alınmaktadır.

Önce, hükümetler IMF'nin "devletin ekonomideki yerinin küçültülmesi" hedefi doğrultusunda belediyelere verdikleri kaynakları kısıtlamaktadır. Böylelikle, belediyeler hem piyasadan kredi kullanmayı hem de özel kesim mantığıyla çalışmayı öğrenmektedir. Kredi bulamayanlar da işlettikleri su kaynaklarını özel kesime devretmektedir. Su havzalarının bulunduğu alanlardaki belediyeler de bile benzer finansman sorunları yaşanmaktadır. Kredi bulamayan ya da geri ödeyemeyen belediyeler bir süre sonra ellerindeki kaynakları ya paravan yerli firmalar ya da doğrudan yabancı sermaye üzerinden özel kesime devretmek zorunda kalmaktadır.

Öte yandan, kredi faizlerinin düşük olduğu dönemlerde su piyasasında yer almak isteyen yerel firmalar önce ucuz kredi olanaklarıyla desteklenmektedir. Firmalar faiz oranlarının yeniden yükselişede geçeceğini hesaplamayarak borçlanmaya devam ettikleri için kredi borçları katlanırken faiz oranları da yükselmeye başlamaktadır. Bu sırada dış sermayeli firmalar kurtarıcı olarak piyasaya çıkmakta ve yerel firmalar el değiştirmektedir. Tüm su tekelleri bu yöntemle çalışmaktadır.

Aynı süreçte su ile temelde doğrudan etkileşim içinde olan yasa değişiklikleri yapılarak devletin su havzaları üzerindeki koruma işlevi kaldırılmaktadır.

"Su" özelinde kısaca anlatmaya çalıştığımız küresel saldırının her aşaması size de tanıdık gelmedi mi? 5. dünya su forumunun 2009 yılında İstanbul'da düzenlenecek olması yalnızca bir rastlantı mıdır? Elbette rastlantı değil! Uzun yıllardır adım adım gerçekleştirilen bir planın ülkemize uyarlanmış senaryosunu yaşıyoruz, yalnızca...

Yalnızca "su" değil bütün "insan hakkı" doğal kaynakların yukarıda anlatılan yöntemler ve neo-liberal politikaların küresel aktörleri vasıtasıyla ele geçirilme ve ülkelerin savaşızsız sömürgeleştirilmesi sürecinde, Türkiye de uzun yıllardır uygulanan IMF ve Dünya Bankası politikaları ile köşeye sıkıştırılmış bir durumdadır. Suyun talep yönlü kurumsallaşmasında Türkiye için özel olarak etkin

olan küresel aktörlerden biri olan Avrupa Birliği ise AB Su Çerçeve Direktifi'ni dayatmakta ve böylece Türkiye'nin su politikalarını kendi çıkarları doğrultusunda projelendirmeye çalışmaktadır.

Bütün bu süreçler devam ederken, ulusal su yönetiminde ve planlamasında söz sahibi olan, su konusunda yatırımlar yapan, teknik destek ve finansman kaynağı sağlayan Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ), bir kamu kuruluşu olmasına karşın, Türkiye'de ve bazı bölge ülkelerinde suyun piyasaya açılması doğrultusunda çalışmalar yürütmektedir. DSİ, Türkiye'deki su kaynaklarına ilişkin Dünya Su Forumu'nda küresel su pazarına aktarılacak bilgileri oluşturmuştur. Kapitalistlerin değerlenimine su taşıyan DSİ ve benzeri kamu kuruluşların yanı sıra Türkiye'nin en büyük sermaye örgütü TÜSİAD, 2008 de yayınladığı raporlar ile açıkça suyun özelleştirilmesini talep etmiş ve böylece suyun piyasalaştırılmasını nasıl sabırsızlıkla beklediğini ortaya koymuştur.

AKP iktidarı da Bakanları ağzıyla suyun özelleştirileceğini pekiştirmiş, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı su havzalarını özelleştireceğini söylerken, Çevre ve Orman Bakanı da, "santrallerin yanı sıra şehirlerin içme ve kullanma suyu dağıtma, faturalama ve işletmesinin özelleştirilebileceğini" açıklayarak, "Bu konuda aşağı yukarı 50 milyar dolarlık bir yatırım pastası var. Özel sektörün devreye girmesi isabet olur." diyerek, suyun tekellere peşkeş çekileceğini ilan etmiştir.

Sonuç olarak, İstanbul'da toplanacak olan Dünya Su Forumu'nun Türkiye'de suyun özelleştirilmesi sürecinde önemli bir dönüm noktası olacağı açıktır. Bilindiği gibi 'Su sorunu', ne yalnızca yaratacağı çevresel ve kültürel tahribat açısından, ne tek başına insan hakları ve yoksulluk söylemi çerçevesinde, ne de sadece emek boyutuyla ele alınamayacak kadar kapsamlı ve çok boyutlu bir sorundur. Ne var ki Türkiye'de konunun farklı yönlerden ele alınması nedeniyle bir dağınıklık mevcuttur. Bu nedenle, suyla ilgili sorunları özelde farklı da olsa, küresel saldırıya karşı antikapitalist mücadelenin ortaklaştırılması, bütünleşik ve kararlı bir mücadelenin ortaya konulması önem taşımaktadır. Bu bağlamda, Neo-liberal politikaların yıkıcı sonuçlarını yaşayan ülkelerden Türkiye için çıkarılan çeşitli dersler doğrultusunda, başta 5. Dünya Su Forumu olmak üzere, suyun metalaşmasını hızlandıracak bütün girişimlere karşı muhalefeti, en geniş biçimde örgütlemek emek ve meslek örgütlerinin öncelikli hedeflerinden biri olmalıdır.

5. Dünya Su Forumu'na karşı Alternatif Dünya Su Forumu'nu ve suyun özelleştirilmesine, metalaştırılmasına karşı toplumsal muhalefeti örgütlemek için oluşturulan Suyun Ticarileştirilmesine Hayır Platformu'nun sözü ile bitirelim;

"Suyumuzu, belki de yaşamımızı yok edecek olan özelleştirmelere karşı çıkmak daha hayati bir önem taşıyor artık. Eğer sessiz kalırsak, her şeyi özelleştirdikleri gibi, en yaşamsal ihtiyacımız olan suyu da özelleştirecekler, evlerimize kontrollü sayaçlar takarak bize "Paran kadar su içeceksin! Paran yoksa öleceksin!" kuralını dayatacaklar.

Hayır! Buna izin vermeyelim! İşyerlerimizde, okullarımızda, mahallelerimizde, sokaklarımızda, meydanlarımızda; suyumuzu özelleştiremeyeceklerini, suyumuzu hayatımızı satamayacaklarını haykıralım! Bir olursak, inanırsak, gücümüze güvenirse bu alçakça planı boşa çıkarırız. Su bizimdir. Su halkındır, satılamaz!"

TMMOB JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI
YÖNETİM KURULU

2009, 2008'DEN “BAŞKA” BİR YIL OLSUN...

2008 yılında ABD, Irak ve Afganistan'da işgal politikalarını sürdürürken, Rusya ile Gürcistan arasındaki savaşta da siviller hayatını kaybetti. İsrail, ABD ve BM şemsiyesi altında sivil, kadın ve çocuk katliamlarına devam etti. Bunlar egemenlerin dünya halklarına karşı işlediği suçların bir kısmı. Yani 2008 dünya halklarına mutluluk getirmemiş emperyalist güçlerin ve onların işbirlikçilerinin vahşet senaryolarına sahne olmuştur.

İnsanlığa yaklaşık 30 yıldır neoliberalizm ile ekonomik alanda piyasa ekonomisi, politik alanda da liberal demokrasi ve bunun dışında da bir seçeneğin mümkün olmadığı söylenmişti. Yani sermayenin tek yanlı çıkarına işleyen bir ekonomi ve demokrasi oyunu. Yaşanan kriz sadece reel ekonomiyi kapsayan bir ekonomik kriz değil, bu aynı zamanda sistemin tüm bileşenlerini etkileyen bir kriz; Enerji krizi, ekolojik kriz, iklim krizi, su krizi, sosyal kriz, etik/ahlâk krizi. 2008'de piyasa ekonomisi ve liberal demokrasinin foyası tüm açıklığıyla ortaya çıktı. 2008 aynı zamanda Türkiye toplumunun ağır bedeller ödediği bir yıl oldu.

Kriz, işsizlik

2008 yılında küresel kapitalizmin ABD de başlayan krizi tüm dünyayı etkilemeye başladı. Gelişmiş-emperyalist ya da emperyalizme bağımlı bütün ülkelerde üretim-yatırım-büyüme alanında, yani reel ekonomide derin bir kriz ortaya çıktı. Bu krizle “serbest piyasa” ideolojisi iflas ederken, kriz faturasının yine halka ödettilmesi, ekonomik-sosyal hakların yok edilmesi ve emekçiler üzerindeki baskının arttırılarak, milliyetçiliğin ve faşizmin yükselmesi önümüzdeki günlere yansıtacak sorunlar oldu. Krizin sonucunda ücretlerin düşeceği, esnek çalışma ve işsizliğin artarak yoksulluk daha da yaygınlaşacağı ortaya çıktı.

Bu durum son aylarda 500.000 kişinin işten atılmasıyla acı bir şekilde ortaya çıktı. Kriz bahanesiyle yine IMF ile masaya oturulup, bize yansıtılacak faturalar belirlendi.

Mezarda emeklilik

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası (SSGSS) Yasası'nı toplumun geniş kesimlerinin tepkilerine rağmen çıkararak AKP, bu yasa ile emeklilik yaşını kadın ve erkeklerde 65'e, prim gün ödeme sayısını 7 bin 200'e çıkartarak, sonraki kuşaklar için “mezarda emeklilik”i getirdi. AKP bu yasa ile ayrıca, emekli aylığı bağlama oranını düşürdü, emeklilerin refahtan pay almasını engelledi; işten çıkartılan sigortalıların sağlık hakkından yararlanma süresini indirdi, GSS ile hastanelerde “bıçak parası”nı yasallaştırıp, ek vergi ve katkı payı getiren, gazeteciler başta olmak üzere birçok işkolunda yıpranma hakkını gasp etti.

İşçilerin birikimi sermayeye

Tuzla tersanelerinde işçi ölümleriyle AKP'nin, “iş güvencesi getireceği” iddiasıyla hızla Meclis'ten çıkardığı İş ve İşsizlik Sigortası Fonu yasalarında değişiklik getiren yasa, işçilerden yapılan kesintilerin sermayeye ve hükümetin seçim yatırımlarına aktarılmasının önünü açtı. Yasanın, taşeronlaştır-

mayı kısıtlama ve iş güvencesi getirme konusunda işçilere bir kazanımı olmazken, yıllardır biriken ve sermayenin iştahını kabartan İşsizlik Sigortası Fonu'nun gaspının önü açıldı. Yasa ile fona devletten yapılan kesintilerin, "GAP'a aktarılması" adı altında, AKP'nin seçim harcamaları ve sermayeye verilen 5 puanlık indirimin kaynağı olarak kullanımının da yolu yapıldı. Gaspın üstünü örtmek için ise yasa ile işsizlere ödenecek işsizlik parası bir miktar arttırıldı.

Özelleştirme /ticarileştirmeler

Bu dönem aynı zamanda sermaye egemenliği açısından da tarihe altın harflerle yazılacak gelişmelere sahne oldu. Kamu hizmeti niteliğindeki tüm alanların özelleştirme/ticarileştirme uygulamaları artarak devam etti. En temel hizmetler ticari boyutta ele alınarak tartışılır oldu. Başta hemen herkesin almak zorunda olduğu, sağlık, eğitim, ulaşım ve altyapı hizmetleri ticarileştirildi ya da özelleştirildi. Bu alanların özelleştirilmesinin özel bir önemi vardır. Hemen herkesin almak zorunda olduğu hizmetler olması nedeni ile, sermaye için en yaygın sömürü/kar alanlarıdır.

Hele hele insanların yaşam için en temel gereksinimi olan suyun ticarileşmesi, kar hırsının boyutlarını gözler önüne serilmesinin en temel verilerinden biri oldu.

Dünya Bankasının yönlendiriciliğinde gerçekleştirilen, sermayeye sürekli ve kalıcı kar aktarmayı hedefleyen ve bu amaca yönelik olarak, suyun özelleştirilmesine, metalaştırılmasına ve ticarileştirilmesine hizmet eden "5. Dünya Su Forumu" 16-22 Mart 2009 tarihleri arasında İstanbul'da uluslararası tekellerin katılımı ile toplanacak. Bu foruma altlık oluşturmak amacı ile foruma ev sahipliği yapan DSİ'nin düzenleyiciliğinde ülke çapında yerel toplantılar, sempozyumlar vb. gerçekleştirilerek süreç meşrulaştırılmaya çalışıldı. Buna karşı; odamızın da içinde olduğu "Alternatif Su Forumu" ile toplumsal muhalefeti örgütlemek için oluşturulan "Suyun Ticarileşmesine Hayır Platformu", suyun metalaştırılmasına karşı "yaşam için gerekli olan su ticari bir mal değil, en temel insan hakkıdır" ilkesiyle çalışmalarını yürütüyor.

Çevre ve Orman Bakanlığı ise adeta çokuluslu su şirketlerinin Türkiye ayağı gibi en temel yaşam kaynağımızın piyasalaştırılmasında truva atı rolünü oynuyor.

Cargill'e, Hazine Arazisi işgalcilerine kıyak

AKP "Toprak Koruma Kanunu" ile başta Amerikan şirketi Cargill olmak üzere tarım topraklarını işgal eden sermayeye af getirdi. Daha önce veto edilen "Cargill affi"ni AKP, tarım topraklarının işgalinde, af konusunda ABD Başkanı Bush'a verdiği sözü tuttu.

AKP'nin tarımı, ormanlık arazileri ve kıyıları işgal edenlere getirdiği bir başka kıyak ise Turizm Teşvik Yasası ile oldu. Bu yasa ile başta Antalya ve Güney illerinin kıyıları olmak üzere, Hazine arazileri olarak geçen kıyıların işgalinin önü açıldı. 2B arazileri üzerinden pek çok kaçak yapılaşma ile orman arazilerinin işgalinin yolu açıldı, pek çok kamu mülkiyeti kişilerin özel mülkiyetine geçti.

Enerjide nükleerli dönem

Dünyanın başına musallat olan ve insanlığın geleceğini tehdit etmeye devam eden nükleer enerji inadı çok uluslu nükleer tekeller lehine ısrarla savunulmuştur. Hükümetin bu dönem Meclis'ten

geçirdiği başka bir düzenleme de Nükleer Güç Santrallerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışına İlişkin Yasa oldu. Nükleer karşıtlarının tüm çabalarına rağmen Meclis'ten geçen yasa ile artık Türkiye'de nükleer santral kurulabilecek. Bu çerçevede Mersin-Akkuyu'da kurulması düşünülen nükleer santral için 24 Eylül'de ihaleye çıkıldı ve son olarak da TAEK'in firmayı yeterli bulması ile Bakanlar Kurulunun karar aşamasına kadar gelinmiştir.

Altına hücum

Madencilik sektörünü geliştirme adına ülkemizin her tarafı dünya altın tekellerinin kar hırsları uğruna siyanürle zehirlenmeye, yöre halklarının bütün direnişlerine ve yargıya rağmen yada yargı kararları uygulanmayarak, 2008 yılında da altın madenciliği artarak devam etmiştir.

Altın madenine karşı yürüttükleri mücadele sırasında kamu görevlileri gözlerinin içine baka baka yargı kararlarını uygulamayınca dava üstüne dava açmaya başlayan Bergamalılar, 2008'de bir daha zafer kazandı. Yöre halkı, Bergama'nın Ovacık Köyü'ndeki altın madeni hakkında yargı kararlarının uygulanmadığını söyleyerek AİHM'ye gitti. AİHM, davacıları haklı buldu. Türkiye hükümetini toplam 30 bin avro manevi tazminata mahkûm etti. Hazine bu miktarı ödedi, Danıştay AİHM'de kazandıkları tazminatın başbakan, bakan ve bürokratlara ödetilmesi için dava açan Bergamalılara hak verdi. Danıştay 5'inci Dairesi daha önce işkence, kötü ve insanlık dışı müdahale gibi durumlarda işletilen '657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 13'üncü Maddesi'ne (13. Madde: Kamu görevlisinin kusurlarından doğan tazminatı, personele rücu etme, 'yönlendirme' hakkı) dikkat çekerek şu kararı verdi: "Rücu kurumunun işletilmesi, kamu görevlisinin kişisel kusurunun doğurduğu zararın yine kendisi tarafından karşılanmasını ve yargı kararının uygulanmaması gibi hukuka aykırı eylemlerden titizlikle kaçınmasını amaçlar. İdarenin bunu yapmadığı durumlarda, yurttaşın bunu sağlamak amacıyla idareye başvurmasının önünde bir engel yoktur. Kamu hizmeti görevlilerinin hukuka aykırı eylemlerinden ve kendi kusurlarından doğan zararları toplum ödemek zorunda değildir."

55, 56, 57, 58 ve 59'uncu hükümetlerde yer alan başbakanlar Mesut Yılmaz, Bülent Ecevit, Abdullah Gül ve Recep Tayyip Erdoğan ile birlikte, kabine üyeleri ve bürokratlar, toplam 720 kişinin Bergamalılara 2 milyon YTL tazminat ödemesi gündeme gelmiş oldu.

Bir başka önemli karar yılın son günü Danıştay 6. Dairesince verildi. Çevre ve Orman Bakanlığı'nın, "İzmir, Bergama, Ovacık-Çamköy mevkiinde bulunan Newmont-Normandy Madencilik A.Ş.'nin faaliyetine izin veren; 27.08.2004 tarih ve 6524-46062 sayılı, Nihai Çevresel Durum Değerlendirme Raporu ve eklerinde belirtilen hususlara uyulmak kaydıyla, faaliyetinde sakınca olmadığı yolundaki işlemi"nin yürütmesinin durdurulması ve iptali istemli TMMOB üyesi JMO, ÇMO, KMO, ZMO, Metalurji MO odalarımızda taraf olduğu davada, davayı reddeden İzmir 3. İdare Mahkemesi'nin kararının temyiz incelemesini yapan Danıştay 6. Dairesi, yürütmeyi durdurma kararı verdi. Karar Çevre ve Orman Bakanlığı'na 30.12.2008 tarihinde tebliğ edildi. Bu karara göre; 13 Mayıs 1997 tarihinden bu yana Bergama-Ovacık Altın Madeni'nin tüm faaliyetleri hukuka aykırıdır. 2004 ÇED izninin yürütmesinin durdurulması ile Bergama - Ovacık altın madeni'nin faaliyetine olanak sağlayan tüm işlemlerin dayanağı çökmüş oldu.

Bergama -Ovacık' ta 8 yıldır üretim yapan şirketler (SERMAYE) bugün tüm açılan davalar aleyhlerinde olsa bile üretimlerini sürdürdüler. Reklam, işe alma, vb. yöntemlerle halkın bir kesimini dahi yanlarına aldılar.

Anayasa değişikliği

Üniversitelerdeki akademisyenler dahil olmak üzere toplumun her kesimini neredeyse ikiye, hatta üçe bölen “başörtüsü/türban” tartışması sonucunda AKP’yi, kapatılma davası açılması sürecine kadar götüren, üniversitelerde türbanı serbestleştiren Anayasa değişikliği oldu. MHP’nin de destek verdiği Anayasa değişikliği, ülkede gerginliği tırmandırıp kutuplaşmaları arttırırken, CHP’nin Anayasa Mahkemesi’ne yaptığı başvuru ile düzenleme iptal edildi. Bu durum Anayasa Mahkemesi’nin 20 yıllık içtihadının bile değişmesine yol açtı. Konunun bundan sonra nasıl çözülebileceği hâlâ belirsizliğini korurken, insan hakları alanındaki anayasa değişikliklerinin de fazlasıyla zorlaşabileceği bir döneme girilmiş oldu.

İnsan hakları ihlalleri, Kadın sorununda yaşananlar

Terörle Mücadele Kanunu, Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanunları değişikliklerinin sonuçları en fazla da 2008 yılında görüldü. 2008 de insan hak ve özgürlükleriyle ilgili alanda da olumsuz gelişmelere tanık olduk.

Yargısız infazlar artarak devam etti. Düşüncesini açıklayanlara açılan soruşturma ve davalar, cezalandırmalar rekor sayıya ulaşıyor. Kitap toplatmaları, internet karartmaları yoğunlaşıyor. Hapishanelerde ölümler gerçekleşiyor; tecrit uygulaması sürüyor. İşkence artarak devam ediyor ve işkence ile insanlar öldürülüyor. İnsanlar, polisin şiddetini Mart ayında Newroz’da ve 1 Mayıs’ta yaşadı ve gördü. Barışçıl gösterilere karşı zor kullanılması sıradanlaştırıldı. İşkence yapan memurlar tutuklanmadı ama taş attığı gerekçesiyle çocuklar tutuklu yargılandı.

Otoriterleşme, yasaklarla, güvenlik kuvvetlerinin işkenceleri, yargısız infazları karşısında izlenen cezasızlık politikalarıyla kendisini gösteriyor.

Bir diğer olgu da yıllardır kadınların yaşadıklarıdır. Evde, işte, sokakta yaşadıkları her tür olumsuzluklara rağmen, yaşam haklarında da kaygı verici gelişmeler geçmişte yaşandığı gibi 2008’de de artarak devam etti. Töre cinayetlerinde sadece basına yansıyanlar boyutu dikkate alındığında dahi sayısal veriler dehşet vericidir. Bu durum başta erkek egemen resmi ideoloji olmak üzere, yasama, yürütme ve yargı erkinin kadına erkek egemen cinsiyetçi, bakışının sonuçlarıdır.

“Kadınlık” halinin kendisinin bile, başlı başına ne kadar ölümcül sonuçlara yol açabileceğini gördük. “Barış” için, “yaşamak ve yaşatmak” için yolu Türkiye’ye düşen **Pippa Bacca**’nın üstelik uğradığı tecavüzle öldürülmesiyle bir kez daha acı bir şekilde yaşamış olduk.

Kürt sorunu

Seçim öncesi “barış”tan söz eden “Kürt Sorunu”nu çözüme ve Kuzey Irak’a operasyon yapılmayacağı sözleri veren AKP’nin en önemli icraatlarından biri tezkereyi çıkarmak oldu. Tezkereye CHP ve MHP de ‘evet’ oyu verdi. Tezkerenin çıkarılmasının ardından Kuzey Irak’a defalarca hareket düzenlendi, bölgede çatışmalar arttı. Şiddet 2008’de de tek seçenek olarak gündeme getirildi.

Bu topraklarda “barış” için bir şeyler yapmanın ne kadar ağır bedel gerektirdiğine tanık olduk.

Yaşam hakkına en ağır saldırılar dönemin rutin uygulamalarından biri haline geldi. Ülkemizin hemen her tarafı linç kültürü ile tanıştı, en basit haklı talepler bile bir yerlerden düğmeye basılmış-casına bastırılmaya çalışıldı.

Her şeye rağmen barış içinde, gönüllü, kardeşçe bir arada yaşama inadımız devam etti, etmeye devam edecek.

Demokratikleşme/ Ergenekon davası

2008 aynı zamanda güç odakları arasındaki mücadelenin her türlü zeminde sürdürüldüğü bir yıl olmuştur. Anayasa Mahkemesinin AKP'nin 'laiklik karşıtı eylemlerin odağı olduğu' suçlaması ile ilgili iddaanameyi 31 Mart'ta kabul etmesinden sonra şiddetlenerek devam eden AKP yandaşları ve karşıtları mücadelesi laik-dinci, özgürlükçüler-devletçiler, kemalistler-muhafazakarlar saflaşması olarak gözüken ortam, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde bu toplumun kendisiyle bu kadar yoğun yüzleşmek zorunda kaldığı, bütün tabuların çatlak yerlerinden kırılıp görünür kılındığı bir yılı bize yaşattı. İnkâr üstüne kurulu olan ve bütün gücünü inkârlar toplamından aldığı inanan devlet otoritesi üst üste darbeler yedi. Bu biçimde yansıyan saflaşma ve bu saflaşmaların bir tarafında bulunanlarca ya derin devletin ortaya çıkarıldığı özgürleştirici bir gelişme biçimiyle sunulduğu yada diğer safta yer alanlarca deli saçmalıkları üzerine oturan AKP tarafından sevk ve idare edilen , AKP karşıtlarını yok etme operasyonu olarak tanımlandı. Emekten yana politik güçlerin Türkiye gündeminde esamesinin okunmadığı bu süreç ne özgürlük mücadelesi nede deli saçması olarak algılanamaz.Egemen klikler arasındaki hesaplaşmanın ortaya döktüğü bu pislikler örtülmeden, hesaplaşmayı derinleştirip krizi fırsata dönüştürme olanakları üzerine odaklanılmalıdır.Bu nedenle Ergenekon soruşturması soğuk savaş yıllarında Nato, Pentagon kaynaklı olarak oluşturulan Gladio örgütlenmesinin Türkiye örgütlenmesini ortaya çıkarma doğrultusunda dönüştürmek, aynı zamanda hızla gericileşen rejim ile onu temsil eden gerici AKP iktidarına karşı da örgütlü mücadele demokratik örgütlerce büyütülerek sürdürülmek durumundadır.

Hrant DİNK, Bahriye Üçok, Uğur Mumcu, Abdi İpekçi, Musa Anter vb. cinayetler, 5-6 Eylül olayları, 1 Mayıs 77, Maraş, Çorum ve daha nice faili meçhul (!) toplu katliamların faileri ile Susurlukçular ortaya çıkarılıp, cezalandırılmadığı sürece demokratikleşme yönünde yeteri mesafe katetmenin olanağı olmayacaktır.

Saldırlara Karşı Birlik sorunu

İktidar tüm ilerici-demokratik kurum, kuruluşlar ile kişilere saldırısını yoğunlaştırarak artırmaya devam ederken, hala toplumcu kesimlerin bir ortaklık kuramamış olması üzücüdür. Tahammülsüzlüğün ya da kendi sınıf tavrının bir gereği olarak hükümetin mesleki demokratik kitle örgütlerinin yasa/yönetmeliklerine kadar müdahale ederek onları da kendi kontrolüne alma çabaları sürmektedir. Kendi iç denetimlerinde kendi yasa ve yönetmelikleri ile genel kurulları çerçevesinde iç denetime ve hesap vermeye tabi olan örgütlerimizi başbakanlık idari ve mali denetimine tabi tutma çabası bunun bir ifadesidir. Buna karşılık örgütlerimiz çoğunlukla büyük saldırıyı yeterince göremeyerek; dar mes-

lekçi, rekabetçi, piyasacı tartışmaların içinde olmaya devam edebilmekte, birlik ruhu zedelenmeye devam etmektedir. Bu sorun görülmeli ve aşılması yönünde çaba gösterilmelidir.

Sermayenin ekonomik, sosyal krizi devam ederken buna bir de iktidar olma/olamama krizi eklenmişken, krizi ezilenler- emekçiler- dışlanmışlar- ötekileştirilenler üzerinden çözüme politikasına egemenler devam edebildiler. Ezilenler- emekçiler- dışlanmışlar- ötekileştirilen kesimler açısından birlik sorunun önemini ifade etmeye gerek bile yok. Tüm yakıcılığına rağmen hala geniş anlamda devrimci-demokrat-ilerici-yurtsever kesimler birliğinde istenen mesafe sağlanamamıştır. Bu dönemde, emekten, demokrasiden, barış ve insan haklarından yana güçlerin birlik ve dayanışmasının sağlanarak ortak mücadelenin örülmesi önemli bir görev ve sorumluluk olarak karşımızda durmaktadır.

Seçimler

Seçimler aynı zamanda bizim açımızdan da tavrımızın net ortaya çıkma dönemleridir. Bu yanı ile de yerel seçimler yaklaşırken kentlerde yaşananların üzerinden atlamadan, bilim ile mühendisliği halkımızın hizmetine sunan mühendis/mimar/şehir plancıları olarak, kentleri rant alanına çeviren, toplumcu olmayan şehircilik anlayışlarına karşı da açık tavır alınması gerekmektedir. Bugüne kadar tüm kentlerimizi yaşam alanı olmaktan çıkaran, geçmişten devraldığımızı mirası yok eden, tarihi, kültürel ve toplumsal dokuyu zedeleyen, kentleşmede yer seçiminden, plansız ve denetimsiz yapılar inşa eden belediyeler olduğu açıktır. Buna dönük olarak kamu çıkarı lehinde, kentlerimizin tarihi-toplumsal dokusunu koruyacak, toplumcu bir belediyeçilik anlayışı çerçevesinde seçimlere müdahil olunmalıdır.

Meslek Alanımızda Yaşananlar

Meslek alanımızda da 2008 de sorunlu bir yılı daha geride bıraktık. Belediyelerdeki zemin etütleriyle ilgili farklı farklı uygulamalar, kişisel ilişkiler çerçevesinde gelişen belediye uygulamaları, meslekçi davranışların bilimsel, mühendislik yaklaşımının önüne geçtiği bir tarz maalesef gelişerek devam etti. Piyasa koşulları içinde yoğun rekabet, meslektaşlarımız arasında da yoğun sorunların yaşanmasına neden oldu. Üniversitelerdeki jeoloji mühendislik bölümlerinin hızla çoğalması, sürekli kontenjan artırımı geçtiğimiz yılda da sürdü. Mezunların sayısında her yıl dramatik artışlarla beraber kamudaki istihdam politikası meslek alanımızdaki işsizlik oranını sürekli yükseltti.

SONUÇ OLARAK

2008'de hükümetin zam kararlarındaki çifte standartlılığı bolca gördüğümüz bir yıl olmuştur. İşçiye, memura ve emekliye % 8 zam veren anlayış, doğalgaza % 82, elektriğe % 60 zam yaparak halkın hükümeti olmadığını göstermiştir. Küresel kapitalizmin krizi patladığında önce "hamdolsun etkilenmeyeceğiz", sonra "teğet geçecek" diyen ve son olarak da krizin psikolojik olduğunu söyleyen anlayışın öngörüsüzlükleri saymakla bitmeyecek kadar çoğalmıştır. Küresel mali krizin bedelini emekçilere ödetmek isteyen AKP, IMF heyetine önce göstermelik karşı çıkıp, sonra masaya oturma yollarını yaratarak ödettirilecek faturaları belirlemiştir.

Son olarak milyonlarca emekçiyi ilgilendiren asgari ücret konusundaki karar da emekçi karşıtı tutumun açık göstergesi olmuştur.

AKP 2008'de özelleştirme adı altındaki talan politikalarını had safhaya ulaştırmıştır. Eğitim, sağlık ve sosyal güvencükte yaşamı ticarileştiren yıkım politikaları uygulanmış, doğalgaz ve elektrik dağıtım işleri kamu işletmeciliği olmaktan çıkarılmış, kentlerin en değerli yerlerinde bulunan hazine arazileri kapalı kapılar ardında bölüşülmüştür. Başbakan ile bir basın kuruluğu patronu arasındaki tartışmadan öğrenilen bazı bilgiler ise peşkeş operasyonlarının ne kadar büyük olduğunu açık ve net olarak göstermiştir.

Özetle; 2008 yılı yoksulluklarla, yolsuzluklarla, açlıkla, savaşlarla, zamlarla, yalanla, talanla, rant-sal bölüşümler ve kentsel yıkımlarla, özelleştirmelerle, krizlerle, ölümlerle zulümlerle geçti.

Her bütçe gibi 2009 bütçesi de yoksuldan alıp zengine veren, küresel kapitalizmi sıkıştığı köşeden çıkarmaya odaklı ve emek düşmanı bütçe olarak mecliste kabul edildi.

Biz bu ülkenin Türkiye halklarına karşı sorumluluk sahibi mühendisleri olarak, bu kötü tablonun sorumlularını dile getirdik bundan sonra da dile getirmeye devam edeceğimizi belirterek diyoruz ki; Dünyada da, ülkemizde de umut ancak başka bir yaşam arayışının güçlenmesinden geçiyor. Bugün başka bir ülke ve dünyaya her zamankinden daha fazla ihtiyaç var. Dünyanın içinden geçtiği bu dönemeçte, bizler insanlığın yok oluşa sürüklenmesine karşı özgürlüğün, barışın, kardeşliğin hakim olduğu yepyeni bir dünyayı bugünden yaratmanın mücadelesini daha güçlü ve kararlı yürütmeliyiz.

Bilimle, emekle, inatla, umutla...

TMMOB
JEOLojİ MÜHENDİSLERİ ODASI

TMMOB JEOTERMAL KONGRESİ DE NEDEN YOKUZ?

23-25 Aralık 2009 tarihlerinde gerçekleştirilecek olan TMMOB Jeotermal Kongresi'nin düzenlenmesinde Odamızın yer almaması ile ilgili olarak meslektaşlarımızı bilgilendirme gereği duyduk.

Öncelikle belirtmemiz gerekir ki jeotermal kaynaklar, jeoloji mühendisliğinin temel meslek ve hizmet alanlarından biri olup, geçmişte olduğu gibi bugün de en fazla önem verdiğimiz çalışma alanlarımızdan biridir.

Bilindiği üzere; Odamız tarafından önceki dönemde bilimsel, mesleki ve yasal durumu da kapsayacak şekilde, çalıştay ve sempozyumlar düzenleyerek jeotermal kaynaklar her yönüyle ayrıntılı ele alınmış, mesleki ve yasal duruma ilişkin çıkarılan sonuçlar kamuoyu ve karar vericilerle paylaşılmış ve görüşlerimizin hayata geçme çabasına özel önem ve öncelik verilmiştir.

Bu süreçlerden sonra, 5686 sayılı Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sular Kanunu 13.06.2007 tarihinde yasalaşarak yürürlüğe girmiş ve yasanın uygulama yönetmeliği de çıkarılmıştır. Söz konusu yasal düzenlemeye ve uygulamalarına ilişkin önemli eleştirilerimiz olmakla birlikte, arama, işletme,

kaynak koruma, terk ve teknik sorumlulukta dahil olmak üzere hizmetlerin bütününde; jeoloji mühendisliği hizmetlerinin temel disiplin olarak yer alması önemli bir kazanım olmuş, bu alanda da meslektaşlarımız hizmet vermeye başlamışlardır.

Söz konusu kanunun ve uygulama yönetmeliğinin çıkarılmasından sonra, meslektaşlarımızın mesleki bilgi birikiminin arttırılması, yasanın verdiği yetki ve sorumluluklarımızın uygulanması konularında ülkenin değişik yerlerinde altı adet kapsamlı bir bilgilendirme ve meslek içi eğitim semineri yapılmış ve yapılmaya da devam edilecektir.

Bu süreçler gelişirken, TMMOB Jeotermal Kongresi'nin yapılması ile ilgili olarak TMMOB Yönetim Kurulu'nun Kararı sonrasında Odamızın talebi üzerine, Jeofizik, Maden, Makine, Kimya ve Petrol Mühendisleri Odalarının da içinde yer alacağı TMMOB Jeotermal Kongresinin Odamız sekreteryalığı ve düzenleyiciliğinde yapılmasına karar verilmiştir.

Odamız, bu doğrultuda çalışmalarına başlamış, kongrenin başkan ve sekreteryası belirlenmiş, düzenleme kurulunda yer almak isteyen odalar, üniversiteler, kamu kurum ve kuruluşları ile serbest çalışan ve bu konuda katkı koyacak kişilere yazılar yazılmıştır. Ancak, bu süreç içinde düzenleme Kurulunda yer alması kararlaştırılan Jeofizik, Maden ve Petrol Mühendisleri Odaları düzenleme kuruluna isim bildirmemiş, koordinasyon toplantılarına bilinçli olarak katılmayarak, kongrenin Odamızca değil diğer odalarla ortak sekreteryalıkla düzenlenmesi girişimlerine başlamışlardır.

Bu aşamada, TMMOB Jeotermal Kongresinin düzenlenmesinde Odamız konumunun bazı ilgili Odalar tarafından tartışıldığı ve kendi mesleki kaygıları ile Odamız tarafından bu etkinliğin düzenlenmesine karşı çıkılmıştır.

Gelişen bu durumda; TMMOB Yönetim Kurulu Kararı ve TMMOB sempozyum, kongre etkinlik düzenleme yönetmeliği doğrultusunda çalışmalarımıza devam etmek istediğimizi, bu istemimizin kabul edilmemesi halinde kongre düzenleyiciliğinden çekilmeyi düşündüğümüzü, başka tek bir Odanın düzenleyici olarak görevlendirilmesi halinde ise Odamızın çalışmalara katkı koyacağını bildirdik. Sonuç olarak, TMMOB'den bir oda yerine kongrenin birden çok oda tarafından düzenlenme kararı çıkması üzerine Odamız, kongre düzenlenmesi içerisinde yer almamıştır.

Özetlemek gerekirse;

Düzenleyici olarak çok sayıda odanın yer aldığı etkinliklerde, yaşanan olumsuzluklar ve uygulamalar nedeniyle, tek odanın düzenleyiciliğinde etkinliklerinin yürütülmesi TMMOB içinde ilkesel olarak benimsenmiştir.

Buna uygun olarak, 2009 yılında TMMOB adına yapılacak etkinliklerin tamamı sadece ilgili tek bir oda tarafından yürütülürken, jeotermal kongresinin düzenleyicisinin birden çok oda tarafından yapılmasına ilişkin bazı odaların talebi anlaşılır ve iyi niyetli bulunamamıştır. Ancak nedeni bizce malumdur ve konunun özünde bazı odaların mesleki şoven yaklaşımları yatmaktadır. Jeotermal alanında bilime, tekniğe, almış olduğu eğitime ve yasal düzenlemeye uygun olarak jeoloji mühendisliği

hizmetlerinin bu çalışmalarda esas olmasına karşın, bazı odalar tarafından geliştirilen dar meslekçi anlayışların, etkinlik düzenleyicisi olmamayı alan kaptırma gibi görerek, gereksiz bir korku ve güvensizliğin geliştiği yerde Oda olarak yer almayı ilkesel olarak uygun bulmadık.

Jeoloji mühendisliğinin temel hizmet ve çalışma alanlarından biri olan jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sular konusunda, Odamızın gayretleriyle bazı mesleki kazanımların sağlandığının sizler tarafından bilinmesine ve bir kongrenin düzenleyicileri içinde yer almamamızın ilgisizlik veya önemsiz görmezden kaynaklanmadığını belirtmek istiyoruz.

Ancak, TMMOB ye bağlı odalar ile mesleki şovenizmden uzak, meslek alanlarımıza saygılı, kamu yararı doğrultusunda, bilimin ve tekniğin halkın yararına sunulacağı bilimsel etkinlikleri ortak düzenlemekten her zaman yana olduğumuzu belirtiyor, konuyu siz değerli üyelerimizin bilgisine sunuyoruz.

TMMOB JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu

TBMM

DEPREM RİSKİNİN ARAŞTIRILARAK DEPREM YÖNETİMİNDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLERİN BELİRLENMESİ ARAŞTIRMA KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

Deprem yönetimi genel anlamda deprem ve yönetim kavramlarının bir kesişimi, deprem boyutuyla jeolojik süreçlerin yönetim boyutuyla ise toplumsal süreçlerin birbiriyle çakıştığı bir alandır. Bu nedenle deprem yönetimine yönelik oluşturulacak her yaklaşımın, teorisi ve pratiği ile, hem bu iki boyuta bütünlüklü bir yaklaşım getirmesi hem de her birinin taşıdığı karmaşık ilişkileri kapsaması gereklidir.

Ülkemizde ise deprem yönetimi bu bütünsellik içinde ele alınmadığından özellikle siyasal ve sosyal politikalardan yeterli desteği almayan, kavramların içinin kolayca boşaltılabildiği bir sistem haline dönüştürülebilmektedir. Dünya Bankası v.b. uluslararası kuruluşların etkisiyle bu durum daha da derinleşmekte ve ne yazık ki kökleşmektedir.

Deprem Şurası, Deprem Konseyi v.b. organizasyonlar yoluyla deprem yönetiminde **işin teorisine dair çok sayıda rapor ve kararın olgunlaştırıldığı Ülkemizde, temel sorun pratiktir.** Teori ve pratik arasındaki bu çelişkinin, adımların bir türlü atılmamasının ve hala meclis araştırma komisyonları kuruluyor olmasının (bilindiği gibi deprem konusunda ikinci komisyondur) nedeni, açıktır ki, içinde bulunduğumuz siyasi ve ekonomik atmosferdir.

Geldiğimiz noktada;

- Afet/Deprem zararlarının ülkelerin gelişmişlik göstergelerinden biri olduğu algılanmamaktadır. Gerek medya gerekse yönetsel kadrolarda öne çıkan “deprem öldürmez bina öldürür”, “kerpiç’te öldürür” v.b. soyutlamalar asıl belirleyici unsurların üzeri örtülmekte, sorunu kavrayış teknik bir yaklaşıma indirgemektedir. Elazığ’da, Bingöl’de, Yalova’da veya Erzincan’da insanları asıl öldüren az gelişmişliktir, bizi saran sosyo-ekonomik koşullardır.

- Bilim ve teknoloji yerine rant, “afet tanrının takdiridir”, “başımı sokacak bir evim olsun yeter” anlayışları ön plandadır. Az gelişmişliğin beslediği bu anlayışlar yanlış yerseçimlerini, doğuştan orta hasarlı binaları, jeolojik bilginin unutulmasını beraberinde sürüklemekte ve toplum deprem hafızasını yitirmektedir.

- Sık sık afet olaylarıyla karşılaşan ülkemizde afet/deprem terminolojisinde “Doğal Afet” ve “Afet Gideri” gibi yanlış kavramlar varlığını korumaktadır. Toplum, afetin doğal olmayacağını, insanların yarattığı bir sonuç olduğunu algılamamaktadır. Oysa doğal olan tehlikedir. Deprem yönetiminin temel amacı doğal bir tehlike olan depremin insanın yarattığı faktörlerle (arazi kullanım kararı, teknik şartnameler v.b.) afete dönüşmesine engel olmaktır.

Diğer yanda, başta Maliye bürokrasisi olmak üzere ülkemizde yaygın ve yanlış bir anlayış ta, **afetin eğitim, sağlık, ulaştırma gibi bir sektör ve dolayısıyla yapılacak harcamaların bir yatırım harcaması olarak görülmemesidir.**

Bu özet tespitler ışığında ve 10.03.2010 tarihinde Odamız tarafından gerçekleştirilen sunu çerçevesinde, Ulusal Deprem Yönetim Sistemindeki pratik ihtiyaçlara ilişkin temel önerilerimizin yazılı olarak tarafınıza sunulması yararlı görülmüştür.

Deprem yönetimi en yalın ifadesiyle bir planlama sorunudur. Toplumsal ve yönetsel düzeyde tüm kaynakları zarar azaltma hedefine yönlendirecek, kişi ve kurumlar arasında eşgüdümü sağlayacak **stratejik deprem planı hazırlanmalıdır.** Stratejik bütünsellik içinde mevzuat, kurumsal yapılanma, eğitim, sağlık v.b. alanlarında kısa, orta ve uzun dönem hedef ve ilkeler denetim süreçleri ile birlikte tanımlanmalıdır.

Hazırlanacak stratejik deprem planı, **Yüksek Planlama Kurulu ve Bakanlar Kurulunca onaylanarak Resmi Gazete’de yayımlanmalı ve devlet politikası olarak uygulanmalıdır.** Deprem yönetimi aynı zamanda toplumsal bir projedir. Bu bağlamda tüm yurttaşlar, merkezi ve yerel yönetimler, özel sektör, üniversiteler, Meslek odaları, STK’lar sistemin aktörleridir. **Stratejik plan tüm aktörleri kucaklamalı, bir toplumsal sözleşme olmalıdır.**

Bu stratejik plan çerçevesinde;

- Depremle doğrudan veya dolaylı ilişkili tüm mevzuat afet ve imar ana ekseninde düzenlenecek çatı/çerçeve yasaların altında yeniden oluşturulmalıdır.

- Afet mevzuatı 7269 Sayılı Kanun’un bütünlüğü afet yönetiminin ana hatlarını içerecek şekilde yeniden düzenlenmesi yoluyla elde edilecek bir çatı yasa altında yeniden yapılandırılmalıdır.

Bu çatı yasa altında afet mevzuatımıza, diğer ülkelerde de örneğine rastlanan, deprem özelindeki çalışmalara referans olacak “Fay Yasası” kazandırılmalıdır. “Diri Fay Haritası”, “Yüzey Faylanması Tehlike Zonu Belirleme (Tampon Bölge)” ve “Sismotektonik Harita” hazırlanması ve kullanımına ilişkin alt mevzuatı ve kurullar oluşturulmalıdır.

- İmar mevzuatı “Yapı Kanunu” ve “Şehircilik ve Planlama” olarak iki çatı yasa altında yeniden yapılandırılmalı, İmar ve afet mevzuatı arasında kopukluk giderilmelidir.

- Yapı Kanunu, yapı üretiminin her aşamasına yönelik hükümleriyle, yapı malzemesinin depremlere uygunluğundan temel ve zemin etüdüne kadar uzanan bütünsellikte ele alınmalıdır.

- Şehircilik ve Planlama Kanunu, mevcut planlama sürecindeki karmaşayı giderecek, depreme ve diğer afetlere duyarlı planlama ilkelerini belirleyecek bir yasa olmalıdır. Yeni planlama düzeni bölge planlarından imar uygulama planlarına kadar her tür ve ölçekteki planlarda tehlike haritaları, imar planına esas jeolojik-jeoteknik etüt raporları ve mikrobölgeleme haritalarının hazırlanması ve kullanımına ilişkin alt mevzuatı kapsamalıdır.

- 5902 sayılı kanunla kurulan Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı kuruluş sürecinden başlamak üzere eşgüdüm merkezi olamayacağını gösterdiğinden yerine depremin her evresine yönelik çalışmaların eşgüdümünü sağlayacak düzeyde ve yaptırım gücüne sahip bir üst yapılanma/müsteşarlık oluşturulmalıdır.

Bu eşgüdüm merkezi sadece merkezi ve yerel yönetim birimleri arasında değil sivil toplum kuruluşları ve diğer gönüllü organizasyonlar ile işbirliğini gözetmelidir.

(NOT: Faaliyetinin 3. ayında olan Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı için yukarıdaki değerlendirmenin erken bir yargı olarak algılanmaması yararlı olacaktır. Çünkü bu kurumun bir eşgüdüm merkezi v.b. işlevlere sahip olamayacağına ilişkin görüşlerimiz kanunun hazırlık aşamalarından bu güne kadar ifade edilmiştir. Ayrıca bu değerlendirme sadece Odamıza ait olmayıp birçok akademisyen tarafından da paylaşılmaktadır)

- Afet riski yüksek olan (1. ve 2. derecede tehlikeli deprem bölgelerindeki yerleşimler v.b.) yerel yönetimlerde “Jeoloji ve Zemin Birimleri” kurularak jeolojik-jeoteknik ve mikrobölgeleme etütler, varsa deprem erken uyarı ve izleme sistemleri gibi konular ile il ölçeğindeki deprem planlarına girdi sağlayacak kentsel jeolojik bilgi üretimi gerçekleştirilmelidir.

Yerel yönetimlerde (Belediye ve il Özel İdareleri) başta Jeoloji Mühendisi olmak üzere mühendis, mimar ve plancı istihdamı zorunlu hale getirilmelidir.

- Afet yönetim sisteminde görev alan birimler ve personel arasında etkin işbirliği, bilgi paylaşımı ve koordinasyonu sağlanmalı; plan, yasa vb düzenlenmelerin uygulanmasının takip edilmesi için Başbakanlık düzeyinde bir komisyon oluşturulmalı ve periyodik raporlar hazırlanmalıdır.

- Maliye Bakanlığının koordinasyonunda deprem konusundaki araştırma ve işlemler ilişkin gerekli mali kaynak yaratılmalı; “Afet Fonu” oluşturulmalı; kurumlar bütçelerinin belirli bir bölümünü depreme yönelik projelere ayırmalıdır.

(Not: Egemen maliye politikaları sonucu zaten mevcut bir afet fonunu tasfiye etmiş Ülkemize yeniden bir fon önerisi ilk bakışta eleştiri alacaktır. Birincisi bu fon kamunun denetimine açık olması, kentsel rantın topluma geri dönüşünü sağlayacak mekanizmalara sahip olması gibi karakteristik yönleriyle geçmiş uygulamalardan farklı yapıda önerilmektedir.)

Ayrıca bu düzenlemelerin yanı sıra Stratejik Planda teknik bazda aşağıdaki eylemler de tanımlı olmalıdır;

- Türkiye'nin Sismotektonik haritası bulunmamaktadır. 1/25.000 ölçeğinde hazırlanıp 1/250000 ölçekte basılacak sismotektonik haritalar üretilmelidir.

- Türkiye Diri Fay ve Deprem Bölgeleri Tehlike Haritası güncellenmelidir.

- Türkiye Aktif fay ve paleosismoloji çalışmalarına hız verilmeli, Aktif Tektonik, paleosismoloji, mikrobölgeleme harita üretimi, erken uyarı sistemleri gibi konularda araştırma projeleri ve/veya yüksek lisans programları arttırılmalı, gerekli mali kaynaklar yaratılmalıdır.

- 1999 Depremlerinden bugüne kadar yaşananlar afet bilincinin yüksek tutulmasının önemini göstermiştir. Deprem politikalarının hem toplumsal hem de meslek içi eğitim süreçleriyle desteklenmesini zorunlu kılmaktadır.

- Yaşam çevremizin bir parçası olan jeolojik çevreye farkındalık yaratılması doğa olaylarının algılanmasına başlangıcı oluşturur. Bu nedenle ilköğretimden başlamak üzere Jeoloji dersi eğitim programı kapsamına alınmalıdır.

Stratejik planın yanıt arayacağı önemli sorunlardan biri de yapı stokumuza ilişkin neler yapılabileceğidir. Bugün kentlerimizde yapı çevrenin belirli bir doygunluğa ulaşması, yapı stokunun niceliği ve niteliğizliği, mali kaynak gereksinimi v.b. faktörler sorunu karmaşık bir hale getirmektedir. Ancak, pek dile getirilmese de, kırsal alandaki yapılarda göz önüne alındığında işler daha da karışmaktadır.

Geldiğimiz noktada sorunun çözümü için gerek DASK Kanunu gerekse **Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmelik**'e eklenen "Mevcut Binaların Değerlendirilmesi ve Güçlendirilmesi" bölümü ile "yapı güçlendirme" ve "yapı sigortası" alanlarına odaklanılmaktadır.

Toplumsal dönüşümü öngörmeyen kentsel dönüşüm anlayışları ise kentsel rantın aktarım aracı olmaktan öteye geçememektedir.

Stratejik Planının bu konuda **demokratik katılımçılık ekseninde** alansal kullanım kararlarını kullanan, ancak kentsel ve kırsal alanlar için farklı iki yönde ilerleyecek bir eylem planları oluşturması yararlı olacaktır.

- Tüm taraflarının bir araya geleceği bir platform oluşturulmadan; kentsel ve kırsal yerleşimler için Jeoloji bilgi ve haritalarının üretilerek zemin karakteri ortaya çıkartılmadan bir yaklaşım geliştirilmemelidir.

- Yapı ve zemine ilişkin risk unsurları karar matrisine taşınmalı ve her ikisi için en riskli kabul edilecek alanlarda uygulama başlatılmalıdır. Bu bağlamda ilk etapta kentlerdeki yüksek riskli alanlarda yeni yapılaşmaya izin verilmemesi ve bu alanlardaki yoğunluğun düşürülmesi temel kriter olmalıdır. Kırsal alanlarda ise yöresel mimari özellikleriyle uyumlu ahşap vb yapılar tercih edilmelidir.

- Sistemi destekleyecek teşvik, ucuz kredi, vergi muafiyeti vb mali kaynaklar yaratılmalıdır.
- Görev alacak teknik personelin eğitimi sağlanmalıdır.

DEPREMİNİ BEKLEYEN ÜLKE OLMAMAK İÇİN HEMEN ŞİMDİ !!!